

УДК 336

Набатова Ю.О.¹, Бугайцова Ю.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-110 НУ «Запорізька політехніка»

ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ ТА ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ НИМИ

Інвестування є важливою складовою економічного розвитку сучасного світу. Проте, разом із можливостями отримання високих прибутків при інвестуванні, існує й значний ризик зазнати втрат. Розуміння та управління інвестиційними ризиками є ключовими аспектами для забезпечення довгострокової, стабільної та прибуткової діяльності підприємства.

Узагальнюючи існуючі трактування інвестиційного ризику, можна дати таке його визначення: інвестиційний ризик – це можливість зазнати втрат або невдач при інвестуванні через непередбачувані зміни на фінансових ринках, економічні чинники або інші негативні події.

Інвестиційна діяльність завжди орієнтована на майбутнє, а отже пов'язана із значною невизначеністю економічної ситуації та поведінки людей. Тому, інвестори повинні володіти повною інформацією про усі можливі види

інвестиційних ризиків, які можуть виникати та чинити негативний вплив на їх фінансове становище.

Хоча в економічній науці ще досі не сформульовано єдиної точки зору на класифікацію інвестиційних ризиків, але серед найбільш поширених можна виокремити наступну:

1) В залежності від причин виникнення і можливості усунення:

- систематичний ризик – ризик, що утворюється внаслідок загальної ринкової та економічної ситуації і диверсифікувати його повністю не можливо;
- несистематичний ризик - ризик, який є характерним для конкретного об'єкта інвестування або для діяльності конкретного інвестора.

2) Залежно від сфери прояву:

- економічний – ризик, пов'язаний із зміною економічних чинників. Оскільки інвестиційна діяльність здійснюється в економічній сфері, то вона найбільшою мірою схильна економічному ризику;

- політичний – ризик, до якого відносяться різноманітні види виникаючих адміністративних обмежень інвестиційної діяльності, пов'язаних із змінами здійснюваного державою політичного курсу;

- соціальний - ризик страйків, здійснених під впливом робітників інвестованих підприємств, незапланованих соціальних програм і інших аналогічних видів ризиків;

- екологічний - ризик різноманітних екологічних катастроф (землетрусів, пожеж тощо), що негативно позначаються на діяльності об'єктів що інвестуються;

- інший – ризик, до якого можна віднести рекет, розкрадання майна, омани із боку інвестиційних або господарських партнерів тощо.

3) Залежно від джерела виникнення інвестиційного ризику:

- діловий ризик - ступінь невизначеності, що пов'язана із створенням доходів від інвестицій, достатніх, щоб розплатитися зі всіма інвесторами, які надали кошти;

- фінансовий ризик - ступінь невизначеності, що пов'язана з комбінацією позикових і власних засобів, що використовуються для фінансування компанії або власності: чим більше частка позикових коштів, тим вище фінансовий ризик;

- ризик, пов'язаний з купівельною спроможністю, що обумовлено інфляційними процесами та зниженням купівельної спроможності національної валюти.

- процентний ризик - це ступінь невизначеності на рівні курсів цінних паперів, викликана зміною ринкових процентних ставок; зі зростанням процентних ставок курси цінних паперів, особливо з фіксованим доходом, знижуються, і навпаки;

- ризик ліквідності пов'язаний з неможливістю продати за готівку інвестиційний інструмент в підходящий момент і за прийнятною ціною;

- ринковий ризик - мінливість курсів цінних паперів під впливом факторів, що не залежать від діяльності компаній-емітентів (політична, економічна і соціальна нестабільність та ін.);

- випадковий ризик - ризик, що виникає з подій, більшою частиною чи цілком несподіваного, яке має значну і зазвичай негайне вплив на вартість відповідних інвестицій.

4) В залежності від форми інвестування:

- реального інвестування - ризик пов'язаний із невдалим вибором місця розташування об'єкта; перебоями в постачанні будівельних матеріалів та устаткування; істотним ростом цін на інвестиційні товари: вибором некваліфікованого або несумлінного підрядчика й інших чинників, що затримують запровадження в експлуатацію об'єкта інвестування або такими що знижують прибуток у процесі його експлуатації;

- фінансового інвестування - ризик пов'язаний із непередбаченим добором фінансових інструментів для інвестування: фінансовими утрудненнями або банкрутством окремих емітентів: непередбаченими змінами умов інвестування, прямим обманом інвесторів тощо [1].

Усі вищерозглянуті види інвестиційного ризику є взаємопов'язаними і виникнення чи зміна одного з них спричинює подальші зміни у всій системі інвестиційного проекту.

Повністю нейтралізувати інвестиційний ризик дуже важко, але ним можна керувати, заздалегідь оцінюючи, розраховуючи, описуючи та плануючи дії, що можуть знизити ймовірність настання несприятливих подій під час реалізації інвестиційної діяльності. Такий комплекс заходів становить зміст процесу управління ризиком, який дає змогу мінімізувати ймовірності виникнення збитків або недоотримання очікуваного прибутку. Процес управління інвестиційним ризиком дозволяє або повністю його уникнути, або зменшити наслідки його негативного впливу.

Процес управління інвестиційними ризиками складається з наступних етапів:

- 1) Ідентифікація ризиків. На цьому етапі необхідно визначити, які саме ризики можуть вплинути на інвестиції. Інвестор повинен провести ретельний аналіз інвестиційного середовища, враховуючи всі можливі джерела ризиків, як систематичні, так і несистематичні.

- 2) Аналіз ризиків. Після ідентифікації ризиків необхідно оцінити ймовірність їх виникнення та можливі наслідки для інвестиційного портфеля. Для цього використовують різноманітні методи.

3) Розробка заходів щодо управління ризиками. На основі проведеного аналізу необхідно розробити та впровадити стратегію управління ризиками. Існує багато методів управління ризиками, найпоширеніші з яких:

- диверсифікація - розподіл інвестицій між різними активами з метою зниження впливу окремих ризиків на загальний портфель;
- страхування - перекладання ризиків на страхову компанію за певну плату (страховий внесок);
- хеджування - укладення фінансових угод, що дозволяють компенсувати збитки від одного ризику за рахунок прибутку від іншого;
- обмеження інвестицій - встановлення обмежень на обсяг інвестицій в певні активи або сектори ринку;
- активне управління портфелем - регулярний перегляд та ребалансування інвестиційного портфеля з метою підтримки бажаного рівня ризику та доходності.

4) Моніторинг та контроль ризиків. Процес управління ризиками є динамічним. Інвестиційне середовище постійно змінюється, тому необхідно постійно відстежувати ризики та коригувати стратегію управління ними за потреби [2].

Ефективне управління інвестиційними ризиками є ключовим фактором для досягнення інвестиційних цілей. Інвестор, який усвідомлює ризики та вживає заходів для їх мінімізації, може приймати більш обґрунтовані рішення та підвищувати ймовірність отримання позитивного результату від інвестування.

Отже, інвестування завжди пов'язане з ризиками, які призводять до недовсягнення запланованих цілей інвестування та отримання грошових збитків суб'єктами інвестиційної діяльності. Тому, в цілях уникнення небажаних результатів, інвесторам необхідно виявити інвестиційний ризик, проаналізувати та оцінити наслідки від настання ризикової події та розробити заходи, що допоможуть мінімізувати негативний вплив від реалізації інвестиційного ризику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Немченко В.В., Зеленьк В.В. Ризики інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства. Економіка харчової промисловості. 2015. Вип. 4. С. 73-79.
2. Гостев С. В. Ризики в інвестиційних процесах, методи та інструменти мінімізації негативного впливу ризику. Інвестиції: практика та досвід. 2010. № 10. С. 19-22.